

УДК 339.138:338

Роїк Оксана Романівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри туризму

Національний університет «Львівська політехніка»

Roik Oksana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Tourism

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0002-3617-8068

Дорожинська Маруся Юріївна

магістр кафедри туризму

Національний університет «Львівська політехніка»

Dorozhynska Marusia

Master's student of the Department of Tourism

Lviv Polytechnic National University

**ВПЛИВ КУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ НА РОЗВИТОК
ТУРИЗМУ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ
ASSESSMENT OF THE IMPACT OF CULTURAL AND SPORTS
EVENTS ON TOURISM DEVELOPMENT IN THE ZHYTOMYR
TERRITORIAL COMMUNITY**

Анотація. Вступ. Культурно-спортивні заходи є важливим чинником активізації соціально-економічного розвитку територіальних громад. Вони сприяють зростанню туристичного потоку, популяризації регіону, залученню інвестицій і розвитку інфраструктури. Житомирська територіальна громада, завдяки своєму географічному розташуванню та

багатій культурній спадщині, має значний потенціал для розвитку туризму через організацію та проведення культурно-спортивних заходів. Дослідження ролі таких заходів у розвитку туризму дозволяє визначити ефективні інструменти для посилення туристичної привабливості громади.

Мета. Метою дослідження є аналіз впливу культурно-спортивних заходів на розвиток туризму в Житомирській територіальній громаді, визначення ключових напрямів їх впливу, а також формування рекомендацій для посилення туристичного потенціалу регіону через такі заходи.

Матеріали і методи. У дослідженні використано статистичні дані про туристичну активність у Житомирській громаді, результати опитувань учасників заходів та експертні оцінки фахівців у галузі туризму. Методи дослідження включали аналіз наукової літератури, порівняння та узагальнення щодо можливостей розвитку туризму через культурно-спортивні заходи.

Результати. Дослідження показало, що культурно-спортивні заходи, такі як фестивалі, спортивні турніри та культурні події, позитивно впливають на зростання туристичного потоку до Житомирської громади. Вони сприяють формуванню позитивного іміджу регіону, залучають до співпраці місцевих підприємців та туристичних операторів. Найуспішнішими заходами, які сприяли збільшенню туристів, виявилися «Фестиваль міського спорту», «Дні культури Житомира» та «Етнофестиваль». Окрім економічного ефекту, заходи посилили соціальну згуртованість та активізували молодь.

Перспективи. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку довгострокової стратегії розвитку туризму через інтеграцію культурно-спортивних заходів у загальну концепцію просування громади. Рекомендації включають розширення тематики заходів, розвиток сучасної інфраструктури для туристів, а також активне залучення цифрових

технологій для популяризації громади. Це дозволить Житомирській територіальній громаді утримувати лідерські позиції серед регіонів України з розвитку внутрішнього туризму.

Ключові слова: культурно-спортивні заходи, туризм, Житомирська територіальна громада, туристичний потік, соціально-економічний розвиток, туристична привабливість, інфраструктура.

Summary. *Introduction. Cultural and sports events play a crucial role in stimulating the socio-economic development of territorial communities. They contribute to increased tourist flows, regional promotion, attraction of investments, and infrastructure development. Zhytomyr Territorial Community, with its advantageous geographical location and rich cultural heritage, possesses significant potential for tourism development through the organisation and hosting of cultural and sports events. Examining the role of such events in tourism development enables the identification of effective tools to enhance the community's tourist appeal.*

Aim. The research aims to analyse the impact of cultural and sports events on tourism development in the Zhytomyr Territorial Community, identify key areas of their influence, and provide recommendations to strengthen the region's tourism potential through such events.

Materials and Methods. The study utilised statistical data on tourist activity in the Zhytomyr community, survey results of event participants, and expert assessments from tourism industry specialists. Research methods included scientific literature analysis, comparison, and generalisation of opportunities for tourism development via cultural and sports events.

Results. The study revealed that cultural and sports events, such as festivals, sports tournaments, and cultural activities, positively influence the growth of tourist flows to the Zhytomyr community. These events contribute to forming a positive image of the region, fostering collaboration among local

entrepreneurs and tourism operators. The most successful events attracting tourists were the City Sports Festival, Zhytomyr Culture Days, and Ethnolectal. In addition to economic benefits, these events strengthened social cohesion and engaged youth activities.

Prospects. Future research could focus on developing a long-term tourism development strategy by integrating cultural and sports events into the community's overall promotion concept. Recommendations include diversifying event themes, developing modern tourist infrastructure, and actively leveraging digital technologies to promote the community. These measures will enable the Zhytomyr Territorial Community to maintain a leading position among Ukrainian regions in domestic tourism development.

Key words: *cultural and sports events, tourism, Zhytomyr Territorial Community, tourist flow, socio-economic development, tourist appeal, infrastructure.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день розвиток туризму є однією з ключових складових економічного зростання багатьох регіонів України, зокрема Житомирської територіальної громади. Однак, незважаючи на наявність значного потенціалу, який має ця територія, туристична сфера стикається з численними проблемами, серед яких можна виділити недостатній рівень розвитку інфраструктури, відсутність системного підходу до організації туристичних потоків та обмежену рекламну підтримку на національному та міжнародному рівнях.

Водночас, культурно-спортивні заходи здатні стати важливим інструментом для стимулювання туризму, оскільки вони мають великий потенціал для залучення як внутрішніх, так і іноземних туристів [1-2]. Основною проблемою є недостатнє використання культурно-спортивного потенціалу громади для розвитку туристичної сфери, що пов'язано з недостатньою координацією між органами влади, туристичними

компаніями та місцевими громадами, а також з обмеженими можливостями для залучення інвестицій у цей сектор. Крім того, важливим аспектом є необхідність створення комплексної стратегії розвитку культурно-спортивного туризму, яка б враховувала потреби місцевих жителів, туристів і підприємців. У цьому контексті актуальним є вивчення впливу культурно-спортивних заходів на розвиток туризму в Житомирській територіальній громаді, що дозволить визначити як позитивні, так і негативні фактори, що впливають на цю сферу, а також запропонувати конкретні рекомендації для покращення ситуації.

Дослідження впливу культурно-спортивних заходів на розвиток туризму в Житомирській територіальній громаді є надзвичайно актуальним у контексті сучасних викликів, з якими стикається Україна в умовах війни. В умовах, коли більшість регіонів країни переживають економічні та соціальні труднощі, важливо зосередити увагу на відновленні місцевих економік через розвиток таких секторів, як туризм. Культурно-спортивні події можуть стати одним із ключових чинників відновлення економічної стабільності та соціальної згуртованості громад. Вони не тільки сприяють залученню туристів, але й забезпечують платформу для обміну культурними цінностями, що є особливо важливим в умовах післявоєнного відновлення.

Таким чином, розгляд впливу культурно-спортивних заходів на розвиток туризму в Житомирській територіальній громаді є необхідним для розробки ефективних стратегій відновлення та розвитку регіону, що сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності та економічного потенціалу в умовах складної ситуації в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впливу культурно-спортивних заходів на розвиток туризму є актуальною, зокрема для територіальних громад України. Останні дослідження підтверджують зростаючий інтерес до цієї теми, акцентуючи на тому, як такі заходи можуть

стимулювати економічний розвиток і залучення туристичних потоків. Зокрема, Higham J. S. [1] наголошує на важливості спортивного туризму для розвитку регіонів, підкреслюючи, що спортивно-культурні події можуть суттєво вплинути на залучення туристів та покращення місцевої інфраструктури. Gibson H. J. [2] вказує на потенціал спортивного туризму в економічному зростанні територій, зазначаючи необхідність інтеграції культурних і спортивних заходів у туристичну пропозицію регіонів.

Писарева І.В. та Григоренко А.Ю. [3] підкреслюють важливість спортивно-культурних подій для розвитку туризму в громадах, що включає не лише залучення туристів, а й розвиток інфраструктури та створення робочих місць. Тимошенко Л. О. та Лабарткава К. В. [4] визначають роль спортивних подій у розвитку економік місцевих регіонів. Стахів І. [5] акцентує увагу на необхідності створення правового поля для підтримки місцевих ініціатив, що допомагає організовувати великі спортивні та культурні заходи. Стратегії розвитку спортивного туризму на прикладі регіональних ініціатив пропонують Александрович Н. О., Скіндер Н. В. [6], акцентуючи на використанні культурно-спортивних подій для покращення іміджу регіону та залучення інвестицій. Милько І., Нагорнова О., Ожема С. [7] розглядають адаптацію стратегій розвитку спортивного туризму в умовах економічної та політичної нестабільності, що є актуальним для Житомирської територіальної громади.

Сучасні дослідження підтверджують, що культурно-спортивні заходи є важливим інструментом для розвитку туризму в територіальних громадах, зокрема в Житомирській області, сприяючи розвитку інфраструктури, створенню нових робочих місць та покращенню економічної ситуації.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в дослідженні оцінки впливу культурно-спортивних заходів на розвиток туризму в Житомирській територіальній громаді. Зокрема, стаття має на меті

проаналізувати потенціал організації таких заходів для залучення туристів, розвитку інфраструктури та економічного зростання місцевої громади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Житомир є одним із найстаріших міст України з багатою історією, яка налічує 1 140 років. Заснований у 9 столітті, він зберіг багато пам'яток, що відображають різні етапи його розвитку. Місто завжди було важливим культурним, релігійним і торговим центром регіону, тому цей історичний контекст створює основу для культурно-пізнавального туризму [9].

Згідно з інформацією туристичного порталу про Україну «UA.IGotoWorld.com», у 2019 році Житомирська область посіла 12-те місце у рейтингу регіонів України за рівнем туристичної привабливості, випередивши такі традиційно популярні для туризму області, як Волинська, Чернівецька, Чернігівська, Вінницька, Рівненська тощо [10].

Відповідно до Програми розвитку туризму Житомирської міської об'єднаної територіальної громади на 2022 – 2024 роки пріоритетними видами туризму, що мають потенціал розвитку на території Житомирської міської територіальної громади та є основою для формування та розвитку місцевого туристичного продукту є історико-культурний туризм, медичний туризм, спортивно-рекреаційний туризм, подієвий туризм та промисловий туризм [11]. Місто Житомир виконує функції адміністративного центру Житомирської області, Житомирського району та Житомирської територіальної громади, до складу якої входять саме місто Житомир і село Вереси. Завдяки цьому Житомир має потенціал стати об'єднавчим осередком для територіальних громад регіону, сприяючи розвитку туристичної сфери на цій території. Житомирська територіальна громада має потенціал розвитку [11-12]:

– розвиток історико-культурного туризму. У Житомирі знаходяться 188 пам'яток культурної спадщини, серед яких 93 пам'ятки архітектури, 10 монументального мистецтва (1 – національного значення), 56 історичних (1

– національного значення), 24 археологічні, 4 ландшафтні та 1 пам'ятка садово-паркового мистецтва. У місті функціонують Національний музей космонавтики ім. С. П. Корольова, обласні краєзнавчий та літературний музеї, музеї В. Короленка, пожежної охорони, «Ремісничий двір», а також музейні заклади при мистецьких і навчальних установах. Значний інтерес викликають сакральні об'єкти (кафедральний костел Св. Софії, Свято-Преображенський собор тощо) і житомирський некрополь із католицьким, лютеранським, православними кладовищами та єврейським цвинтарем.

– розвиток медичного туризму. Житомирський обласний перинатальний центр є медичним закладом третинного рівня з високою репутацією в Україні та за її межами. Місцеві багатoproфільні медичні заклади («Актив-Мед», «Медібор», «Оксфорд Медікал») пропонують послуги високої якості за доступними цінами. У місті й околицях діють реабілітаційні та санаторні заклади, зокрема центр вертебрології та санаторій «Дениші».

– розвиток спортивно-рекреаційного туризму. Завдяки унікальному ландшафтному різноманіттю (водосховища річки Тетерів, скелясті береги, покриті лісами), Житомир має потенціал для активного та спортивного туризму: водних видів спорту, триатлону, альпінізму тощо. Природні об'єкти, як-от ботанічний сад Поліського національного університету, «Радонові джерела», скелі «Голова Чацького» та «Чотири брати», сприяють розвитку екотуризму.

– розвиток подієвого туризму. Щороку в Житомирі проходять міжнародні та всеукраїнські фестивалі, які стимулюють розвиток туризму: «АТОМ», «Пісенний спас», «Korolov Avia Fest», «Поліський Дракoн», «Richter music FEST» та інші..

– розвиток промислового туризму. До промислових об'єктів, цікавих для екскурсій, належать АТ «Житомирський маслозавод» (найбільший виробник морозива в Україні), кондитерська фабрика «Житомирські

ласощі» та завод «Кромберг енд Шуберт» (виробник запчастин для автомобільних брендів).

Як видно з табл. 1, аналіз динаміки туристичних потоків у Житомирській міській територіальній громаді за період 2016–2020 років дозволяє виокремити основні тенденції та чинники, що впливали на розвиток туризму в регіоні. У 2016 році кількість туристів становила 8,615 осіб, але до 2019 року цей показник зріс до 21,594 осіб, що свідчить про активний розвиток туристичної галузі. Найбільш інтенсивне зростання відбулося у 2018 році, коли кількість туристів збільшилася майже вдвічі порівняно з попереднім роком. Основними чинниками такого зростання могли бути покращення туристичної інфраструктури, популяризація міста та активізація внутрішнього туризму [13].

Протягом аналізованого періоду виїзні туристи складали більшу частину туристичного потоку. Наприклад, у 2019 році на 19,203 виїзних туристів припадало лише 2,371 внутрішніх туристів. Така диспропорція вказує на низьку привабливість міста для внутрішніх туристів, що потребує відповідних заходів для стимулювання внутрішнього туризму. Кількість в'їзних туристів залишалася мінімальною протягом усіх років. У 2018 році зафіксовано лише одного іноземного туриста, а у 2019 році – 20 осіб. Це свідчить про відсутність цілеспрямованої роботи зі залучення іноземних туристів та недостатнє просування міста на міжнародному туристичному ринку. У 2020 році загальна кількість туристів знизилася до 11,203 осіб, що майже вдвічі менше, ніж у 2019 році. Внутрішній туризм скоротився до 690 осіб, що демонструє критичний спад туристичної активності через карантинні обмеження [13].

Таблиця 1

**Динаміка кількості туристів в Житомирській ОТГ, обслугованих
туроператорами та турагентами (2000–2020 рр.)**

Рік	Кількість туристів, усього	В'їзні (іноземні) туристи	Виїзні туристи	Внутрішні туристи
2016	8,615	–	5,101	3,514
2017	9,516	–	6,954	2,562
2018	17,957	1	14,597	3,359
2019	21,594	20	19,203	2,371
2020	11,203	–	10,513	690

Джерело: сформовано автором на основі [13]

Це означає, що місто Житомир та Житомирська область не мають сформованого конкурентного туристичного продукту на внутрішньому та зовнішньому туристичному ринках, оскільки більше 95% туристів, що прибувають до міста Житомир та Житомирської області є неорганізованими туристами.

Розвиток туристичної сфери безпосередньо впливає на збільшення доходів місцевого бюджету Житомирської міської територіальної громади. Зокрема, це відображається у надходженнях від сплати туристичного збору – місцевого податку, який сплачується туристами за послуги тимчасового проживання на відповідній території (див. рис. 2).

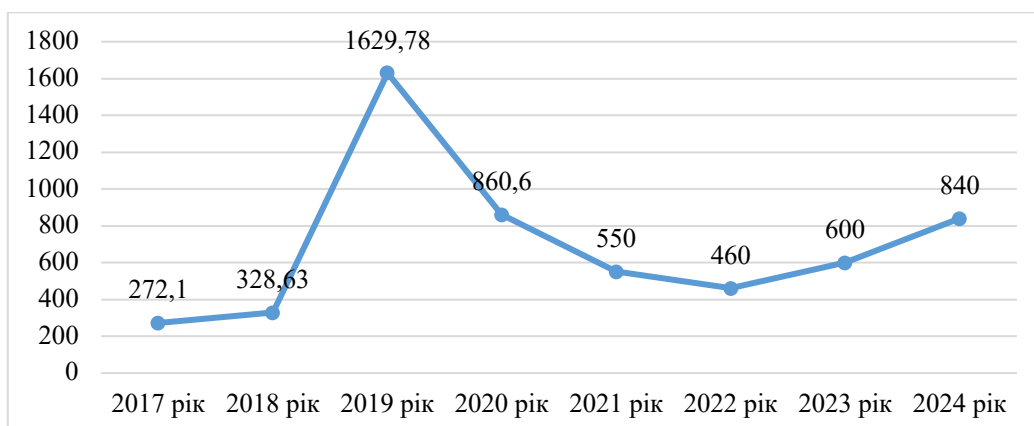

Рис. 2. Динаміка сплати туристичного збору до бюджету Житомирської міської територіальної громади за 2017-2024 роки, тис. грн

Джерело: сформовано автором на основі [13]

*примітка: 2024 рік – дані за 9 місяців

Аналіз надходжень туристичного збору до бюджету Житомирської міської територіальної громади у 2017–2024 роках виявляє залежність від розвитку туристичної сфери та зовнішніх викликів, зокрема війни та пандемії. У 2023 році спостерігалось часткове відновлення, і надходження зросли до 600,0 тис. грн. Це було пов'язано з відновленням інфраструктури, ініціативами зі стимулювання внутрішнього туризму та певною стабілізацією ситуації. Попри складнощі, викликані пандемією та війною, розвиток туристичної сфери демонструє ознаки поступового відновлення [12].

Культурно-спортивні заходи відіграють важливу роль у розвитку туризму, оскільки вони не лише приваблюють значну кількість відвідувачів, але й сприяють формуванню позитивного іміджу регіону [13]. Такі заходи поєднують культурний і спортивний аспекти, що дозволяє залучати різні аудиторії, включаючи місцевих жителів, внутрішніх та іноземних туристів. Культурно-спортивні заходи – це інтегровані події, які включають спортивні змагання, фестивалі, ярмарки, концерти, виставки тощо. Їх особливістю є можливість поєднання активного дозвілля з ознайомленням із місцевими традиціями, історією та культурними цінностями [14].

Основні переваги таких заходів для туристичної сфери [13-14]:

1. Залучення туристів. Великі заходи, такі як марафони, спортивні змагання міжнародного рівня, музичні та мистецькі фестивалі, здатні залучати туристів з різних регіонів та країн.

2. Популяризація дестинації. Проведення заходів сприяє підвищенню впізнаваності міста чи регіону, що стимулює розвиток бренду території.

3. Економічний ефект. Під час проведення заходів відбувається зростання попиту на готелі, ресторани, транспортні послуги та сувенірну продукцію.

4. Соціальний розвиток. Такі події сприяють активізації місцевих громад, підвищенню культурного рівня населення та зміцненню суспільних зв'язків.

Основними видами культурно-спортивних заходів є [14-15]:

1. Міжнародні та національні спортивні події (олімпіади, чемпіонати, марафони). Вони привертають увагу широкої аудиторії та сприяють популяризації спорту як важливого елемента туризму.

2. Фестивалі (музичні, гастрономічні, етнографічні). Ці заходи створюють унікальну атмосферу, що приваблює як туристів, так і місцевих мешканців.

3. Культурно-історичні реконструкції. Відтворення історичних подій чи побуту певної епохи викликає інтерес до культурної спадщини регіону.

4. Комплексні заходи. Події, що об'єднують культурний і спортивний аспекти, наприклад, велопробіги з історичними екскурсіями, змагання національних видів спорту з культурними виступами.

Ефективна організація культурно-спортивних заходів є ключовим фактором їх успішності. Для досягнення поставлених цілей необхідно враховувати: вибір відповідного місця, часу та формату заходу з урахуванням потреб цільової аудиторії; співпраця з місцевими органами влади, підприємствами, громадськими організаціями; активна інформаційна кампанія з використанням соціальних мереж, медіа, туристичних платформ; забезпечення комфортних умов для учасників та глядачів (транспорт, розміщення, безпека).

Оцінка ефективності організації культурно-спортивних заходів для розвитку туризму в Житомирській територіальній громаді за кількісними методами свідчить про наявний потенціал для розвитку туризму в Житомирській територіальній громаді через культурно-спортивні заходи (див. табл. 2). Однак для досягнення максимального ефекту необхідно

покращити туристичну інфраструктуру, створити умови для збільшення витрат туристів та залучення їх на більш тривале перебування.

Таблиця 2

Оцінка ефективності організації культурно-спортивних заходів для розвитку туризму в Житомирській територіальній громаді

Показник	Одиниця виміру	Дані з файлу	Джерело даних	Цільове значення
Моніторинг динаміки відвідуваності				
Кількість учасників заходу	осіб	1 000 000 (заплановано у 2024 р.)	Програма розвитку туризму	$\geq 1\,000\,000$
Середня тривалість перебування	годин/днів	12 годин (для одноденних туристів)	Оцінка туристичних потоків	≥ 8 годин або ≥ 1 день
Частка повторних відвідувачів	%	Дані не надано	-	$\geq 20\%$
Оцінка витрат та доходів				
Загальні витрати на організацію	грн	2 800 000 (2023 р.)	Фінансовий звіт програми	$\leq$ запланованого бюджету
Доходи від продажу квитків	грн	Дані не надано	-	$\geq 100\%$ покриття витрат
Надходження до бюджету (туристичний збір)	грн	860 600 (2020 р.), прогнозоване зростання на 15%	Програма розвитку туризму	+15% до попереднього року
Аналіз витрат туристів				
Середньодобові витрати туриста	грн/євро	1 100 грн (30 євро) для внутрішніх туристів	Дані Держагентства розвитку туризму	$\geq 1\,200$ грн
Частка витрат на проживання	%	27% (середнє завантаження засобів розміщення)	Аналіз туристичної інфраструктури	30–50%
Частка витрат на харчування	%	20–30%	Оцінка за середніми витратами	20–30%
Частка витрат на розваги	%	10–20%	Оцінка за середніми витратами	10–20%

Джерело: сформовано автором за даними [9; 13]

Відповідно до даних табл. 2, за прогнозами, в 2025 році очікується збільшення кількості учасників заходів до 1 000 000 осіб, що свідчить про позитивну динаміку розвитку культурно-спортивних подій у Житомирі. Враховуючи середню тривалість перебування в 12 годин для одноденних туристів, необхідно сприяти збільшенню тривалості їх перебування через розвиток інфраструктури і пропозицій для ночівлі. Загальні витрати на організацію заходів складають 2 800 000 грн у 2023 році, при цьому доходи від квитків і туристичного збору можуть покрити ці витрати, що вказує на ефективність організації культурно-спортивних заходів. Прогнозується зростання надходжень до бюджету завдяки збільшенню туристичних потоків. Середні витрати внутрішніх туристів складають 1 100 грн (30 євро), що відповідає середньому рівню для регіонів України. Однак, для підвищення ефективності потрібно сприяти зростанню витрат на розваги та культурні послуги, а також залучати туристів для більш тривалого перебування в громаді.

Оцінка економічного ефекту від туристичної діяльності включає аналіз прямого впливу на місцевий бюджет через туристичний збір, а також додаткові надходження від витрат туристів на проживання, харчування, транспорт, розваги та інші послуги:

1. Прогнозовані додаткові надходження від туристичного збору. Туристичний збір є одним із основних джерел поповнення місцевих бюджетів, що дозволяє оцінити економічний ефект від розвитку туризму. За даними Програми розвитку туризму Житомирської територіальної громади на 2022-2024 роки, збір туристів у 2020 році становив 860 600 грн. З ростом туристичних потоків та підвищенням привабливості громади, очікується збільшення надходжень на 15% щорічно.

2. Витрати туристів на послуги. Середні витрати внутрішніх туристів у Житомирі у 2019 році становили 1 100 грн (30 євро) на одну особу на добу. У разі збільшення кількості туристів і середньої тривалості їх перебування,

витрати туристів можуть суттєво збільшити надходження в економіку громади. Зокрема, можна прогнозувати, що на кожного туриста додатково буде витрачено:

- Проживання: 30–40% від загальних витрат.
- Харчування: 20–30%.
- Розваги та транспорт: 10–20%.
- Сувенірна продукція та інші послуги: 10–20%.

3. Прогноз економічного ефекту від витрат туристів. На основі прогнозованої кількості туристів (1 000 000 осіб у 2024 році) і середніх витрат (1 100 грн на добу), можна оцінити загальні витрати на туристичну діяльність у Житомирській громаді (див. табл. 3).

Таблиця 3

Прогноз економічного ефекту

Показник	Значення
Кількість туристів у 2024 році	1 000 000 осіб
Середньодобові витрати туриста	1 100 грн (30 євро)
Загальні витрати туристів	1 100 000 000 грн (1,1 млрд грн)

Джерело: сформовано автором за даними [9; 13]

4. Прогноз додаткових надходжень до місцевого бюджету. З урахуванням зазначених витрат туристів, додаткові надходження можуть надійти до бюджету від наступних напрямків:

- Туристичний збір: 1 520 875 грн до кінця 2025 року.
- Місцеві податки від підприємств туристичної інфраструктури: 2–5% від загальних витрат туристів, що складе приблизно 22 млн грн (2% від 1,1 млрд грн).

5. Загальний економічний ефект. Загальний економічний ефект від туристичної діяльності для Житомирської територіальної громади в 2024 році можна оцінити на рівні 1,1 млрд грн, з яких 1 520 875 грн буде спрямовано до місцевого бюджету через туристичний збір. Окрім того,

значна частина витрат туристів буде сприяти зростанню доходів місцевих бізнесів та покращенню економічної ситуації в регіоні, зокрема в сфері готельного господарства, харчування, транспорту та розваг.

Отже, збільшення туристичних потоків та витрат туристів на послуги сприятиме суттєвому зростанню місцевих надходжень, що позитивно вплине на бюджет громади, однак на цьому етапі необхідно враховувати безпекову ситуацію в країні через війну. Ріст туристичного збору до 1,5 млн грн у 2024 році дозволить значно покращити фінансування місцевих культурних та інфраструктурних проєктів, незважаючи на вплив війни. Зростання інвестицій у туризм та збільшення попиту на послуги з проживання, харчування, розваг буде мати подальший мультиплікативний ефект на місцеву економіку та створення нових робочих місць, з огляду на поступове відновлення стабільності в країні.

Висновки. Культурно-спортивні заходи є важливим фактором розвитку туризму в Житомирській територіальній громаді. Вони сприяють популяризації регіону, залученню туристів та інвестицій, а також створюють сприятливі умови для розвитку місцевої економіки. Завдяки правильно спланованим і організованим заходам Житомир може стати важливим туристичним центром України, що привертає увагу як внутрішніх, так і міжнародних туристів.

Культурно-спортивні заходи є потужним інструментом розвитку туризму, здатним забезпечити як економічні, так і соціокультурні переваги для регіону. Вони сприяють інтеграції різних видів туризму, популяризації національної спадщини, активізації туристичних потоків, створюючи передумови для сталого розвитку туристичної галузі. Ефективна реалізація таких заходів вимагає комплексного підходу, що включає організацію, просування та моніторинг результатів.

Література

1. Higham J. S. Sport tourism destinations: issues, opportunities and analysis. *Butterworth-Heinemann*. 2005. P. 300.
2. Gibson H. J. Sport tourism: concepts and theories. *Taylor & Francis Group*. 2004. P. 224.
3. Писарева І. В., Григоренко А. Ю. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку спортивного туризму в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 33. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-70>.
4. Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. Спортивний туризм: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2 ч. Л.: ЛДУФК, 2012. Ч. 1. 150 с.
5. Стахів І. Регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг: монографія. Львів: Редакція «УП», 2017. 200 с.
6. Александрович Н. О., Скіндер Н. В., Огурцова О. П., Торянік І. П., Тетеріна Т. А. Розвиток спортивно-рекреаційного туризму в Україні. *ScienceRise*. 2019. № 5(58). С. 10–14. doi: [10.15587/2313-8416.2019.168574](https://doi.org/10.15587/2313-8416.2019.168574).
7. Милько І., Нагорнова О., Ожема С. Стратегічні напрями розвитку спортивного туризму в Карпатах в умовах нестабільності. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. 2, 30. С. 108–117. doi: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-108-117>.
8. Фокін С.П., Манько Ю.А. Проблеми термінологічного апарату спортивного туризму. *Актуальні проблеми країнознавчої науки: мат. II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції*. Луцьк: ВежаДрук, 2015. С. 108-112.
9. «Програма розвитку туризму Житомирської міської об'єднаної територіальної громади на 2022-2024 роки» від 14.07.2022. URL: <https://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1660138065.pdf> (дата звернення: 20.11.2024).

10. UA.IGotoWorld.com – найбільший туристичний портал про Україну. URL: <https://ua.igotoworld.com/projects/stat2019> (дата звернення: 20.11.2024).
11. Сайт «Zhytomyrski» з інформацією про фестивалі та культурно-спортивні заходи. URL: <https://zhytomyrski.info/uk> (дата звернення: 20.11.2024).
12. Статут Міського культурно-спортивного центру. URL: <https://data.gov.ua/dataset/afe40a23-76bc-46ae-8b69-81db702c0769> (дата звернення: 20.11.2024).
13. Інформація Головного управління статистики в Житомирській області. URL: <https://www.zt.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.11.2024).
14. Черненко А.П. Сучасний стан розвитку спортивного туризму в Україні. Проблеми та перспективи. *Географія та туризм*. 2010. Вип. 9. С. 110-114.
15. Колотуха О. В. Геопросторова організація спортивного туризму: монографія. Кіровоград: ФОП Александрова М.В., 2015. 448 с.

References

1. Higham, J. S. (2005). Sport tourism destinations: issues, opportunities and analysis. *Butterworth-Heinemann*. P. 300.
2. Gibson, H. J. (2004). Sport tourism: concepts and theories. *Taylor & Francis Group*. p. 224.
3. Pysareva, I. V., & Hryhorenko, A. Yu. (2021). Doslidzhennia suchasnoho stanu ta perspektyv rozvytku sportyvnoho turyzmu v Ukraini [The study of the current state and prospects for the development of sports tourism in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 33. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-70> [in Ukrainian].
4. Tymoshenko, L. O., & Labartkava, K. V. (2012). Sportyvnyi turyzm: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv fizychnoho

vykhovannia i sportu: u 2 chastynakh [Sports tourism: a textbook for students of higher education institutions of physical education and sports: in 2 parts]. Lviv: LDUFK. Part 1. 150 p. [in Ukrainian].

5. Stakhiv, I. (2017). Rehuliuvannia rynku sportyvno-ozdorovchykh posluh: monohrafiia [Regulation of the market for sports and wellness services: monograph]. Lviv: Redaktsiia "UP". 200 p. [in Ukrainian].

6. Aleksandrovych, N. O., Skinder, N. V., Ohurtsova, O. P., Toryanik, I. P., & Teterina, T. A. (2019). Rozvytok sportyvno-rekreatsiinoho turyzmu v Ukraini [Development of sports and recreational tourism in Ukraine]. *ScienceRise*, (5)58, 10–14. 10.15587/2313-8416.2019.168574 [in Ukrainian].

7. Myilko, I., Nahornova, O., & Ozhema, S. (2022). Stratehichni napriamy rozvytku sportyvnoho turyzmu v Karpatakh v umovakh nestabilnosti [Strategic directions for the development of sports tourism in the Carpathians under conditions of instability]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 2(30), 108–117. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-108-117> [in Ukrainian].

8. Fokin, S. P., & Manko, Yu. A. (2015). Problemy terminolohichnoho aparatu sportyvnoho turyzmu [Problems of the terminological framework of sports tourism]. *Aktualni problemy krainoznavchoi nauky: materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii – Relevant issues of country studies science: materials of the II International Scientific and Practical Internet Conference*. Lutsk: Vezha-Druk, 108–112 [in Ukrainian].

9. Prohrama rozvytku turyzmu Zhytomyrskoi miskoi obiednanoi terytorialnoi hromady na 2022–2024 roky [Program for the development of tourism in the Zhytomyr urban territorial community for 2022–2024]. (2022, July 14). URL: <https://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1660138065.pdf> [in Ukrainian].

10. *UA.IGotoWorld.com – naibilshyi turystychnyi portal pro Ukrainu – The largest tourism portal about Ukraine.* URL: <https://ua.igotoworld.com/projects/stat2019/> [in Ukrainian].

11. Sait Zhytomyrski z informatsiieiu pro festyvali ta kulturno-sportyvni zakhody [The "Zhytomyrski" website with information about festivals and cultural-sports events]. URL: <https://zhytomyrski.info/uk> [in Ukrainian].

12. Statut Miskoho kulturno-sportyvnoho tsentru [Charter of the City Cultural and Sports Centre]. URL: <https://data.gov.ua/dataset/afe40a23-76bc-46ae-8b69-81db702c0769> [in Ukrainian].

13. Informatsiia Holovnoho upravlinnia statystyky v Zhytomyrskii oblasti [Information of the Main Department of Statistics in the Zhytomyr Region]. URL: <https://www.zt.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

14. Chernenko, A. P. (2010). Suchasnyi stan rozvytku sportyvnoho turyzmu v Ukraini [The current state of development of sports tourism in Ukraine]. *Problemy ta perspektyvy. Heohrafiia ta turyzm*, (9), 110–114 [in Ukrainian].

15. Kolotukha, O. V. (2015). Heoprostorova orhanizatsiia sportyvnoho turyzmu: monohrafiia [Geospatial organization of sports tourism: monograph]. Kirovohrad: FOP Aleksandrova M. V. 448 p. [in Ukrainian].